

NOTAT

21. november 2014

Oplæg til Danmarks Lærerforenings foretræde for Børne- og Undervisningsudvalget 25. november 2014

Danmarks Lærerforening modtager mange medlemshenvendelser med en appel om at gøre noget for at skolen - lærerne og lederne - kan lykkes med opgaven.

Et typisk konkret eksempel på en medlemshenvendelse lyder:

Det, der virkelig nager mig i dag er, at dem jeg kommer til at svigte er de svageste[...] I dag oplevede jeg, at jeg at være så presset, at jeg måtte gi op... Midt i en time...4. musiktime.(ud over de 2 matematiktimer).

Denne gang med den anden 6. Klasse hvori der er 20 elever hvoraf de 3 er stærkt behandlingskrævende. Jeg har dem 45 min om ugen.... fredag eftermiddag; havde ikke nået at få forberedt en eneste time til i dag...Det er ellers lykket mig at få de 3 gutter nogenlunde ind under huden.... De hilser altid glade mig på gangene og stikker mig et smil.... Men i dag klarede jeg ikke presset fra dem...skældte ud...fik modkulturektion fra dem...de følte sig garanteret svigtet af hende, de - selvom de er totalt strenge - alligevel regner med.... Og gik til modangreb med "du truer os, vi skal aldrig nogensinde snakke med dig osv....øv...så tabte de også tilliden til mig :-(

Måtte aflyse resten af timen, efterlod det hele og gik grædende derfra ... Men fik hold på mig selv inden jeg gik til lektiecafe i 4. Klasse i 7. lektion. Ja, det er det, der nager mig mest...at jeg ikke har det samme overskud til at tage mig ordentligt af netop dem, som vi skulle løfte og som jeg loftede bedre før....

Ovenstående er et typisk eksempel på de mange henvendelser vi løbende får fra medlemmerne. Som det fremgår, er udfordringen for læreren ikke, at de nye opgaver skaber usikkerhed eller den større tilstedeværelse på skolen. Udfordringen er, at der er for mange opgaver til den tid, der er til rådighed og at det derfor ikke er muligt at løfte opgaven kvalificeret.

Debatten om folkeskolereformen er desværre præget af, at de forskellige parter har vidt forskellige billeder af situationen i folkeskolen, og der er langt fra den hverdag, som lærerne beretter om, til den fortælling, som regeringen, KL og andre bærer frem.

Uanset hvilket af billederne der er mest dækkende, så er det et kæmpe problem, at der kan være så store forskelle i virkelighedsopfattelsen. Skal skolerne kunne løfte deres aktuelle udfordringer, er det tvungende nødvendigt, at fokus bliver flyttet fra en diskussion om virkelighedsopfattelse til en diskussion om, hvordan de kan lykkes med opgaverne.

For lærernes vedkommende er det altoverskyggende problem, at de skal levere langt flere undervisningstimer, samtidig med at den tid, der er til rådighed til at forberede og efterbehandle undervisningen, er blevet stærkt reduceret.

Den mindre tid til forberedelse og efterbehandling svækker kvaliteten af den enkelte time, og lærernes mulighed for at tilrettelægge undervisningen til det enkelte barns behov. Samtidig er den manglende tid til forberedelse og efterbehandling en barriere for reformens ambitioner om, at skolen skal udfordre alle elever, så de bliver så dygtige de kan, samt bl.a. en mere åben skole, der samarbejder med både forenings- og erhvervsliv.

Situationen medfører et stort pres på arbejdsmiljøet, fordi det er utilfredsstillende ikke at være ordentligt forberedt, og det er utilfredsstillende ikke at kunne levere den kvalitet, der kræves.

For eleverne er skoleåret ikke et prøveår. Det er det klassetrin, de er på, og kommer ikke igen. Vi kan derfor ikke bare afvente, at der foreligger nogle forskningsresultater om 1½ år eller affærdige problemerne med, at dem må lederen løse på den enkelte skole. Det er elevernes undervisning her og nu, der er i spil.

Vi opfordrer derfor Folketinget og regeringen til et samarbejde om snarest at iværksætte analyser med det formål at skabe et fælles retvisende billede af situationen på skolerne og rammerne for, at de kan løfte opgaven. Herunder blandt andet lærernes tid til forberedelse og efterbehandling af undervisningen, lærernes indbyrdes samarbejde, samarbejdet med andre personalegrupper samt rammerne for skole-hjem-samarbejdet.

Bilag 1: Opsamling på aktuel viden

Indeværende bilag indeholder eksempler på tilgængeligt registerdata samt egne og andres undersøgelser.

Sygefraværet blandt lærerne er steget med 30-40 pct.

I København er sygefraværet blandt lærerne steget med 31 pct., og i Odense er det steget med 40 pct. i forhold til samme periode sidste år. Hvis samme tendens holder i hele landet, går skolerne glip af, hvad der svarer til 900 lærerstillinger eller 423 millioner spildte lønkroner¹.

Stigende søgning til privatskolerne

Undervisningsministeriet modtog i august 46 anmeldelser om nye friskoler. Det er en stigning på 53 pct. i forhold til tidligere år. Samtidig melder mange privatskoler om stigende søgning fra såvel elever som lærere.

Inklusion er fortsat en udfordring

DLF deler til fulde ambitionen om, at alle elever skal blive dygtigere gennem inklusion. Blandt DLF's medlemmer vurderer 55 pct., at de har elever i deres klasser, som tidligere ville være i et tilbud uden for klassen. Blandt dem oplever 2 pct., at mulighederne for at give støtte til børn med særlige behov er blevet bedre sammenlignet med sidste skoleår, 31 pct. oplever uændrede muligheder, og 63 pct. oplever, at mulighederne er blevet dårligere. Dertil kommer, at 84 pct. vurderer, at de inkluderede elever ikke får det undervisningstilbud, som de har krav på.

Faldende søgning til læreruddannelsen

Fra 2013 til 2014 faldt optaget på læreruddannelsen med 14,2 pct. fra et meget lavt udgangspunkt. Hvis ambitionerne med folkeskolereformen skal indfries, må vi ikke ende i en situation, hvor vi ikke kan rekruttere de bedst kvalificerede til uddannelsen.

Stigende antal opsigelser blandt lærere

I oktober 2013 var der 2.144 ledige lærere. I oktober 2014 var tallet 1.504. Faldet skyldes ikke flere lærerstillinger². Tværtimod er antallet af lærerstillinger i folkeskolen faldet fra sidste skoleår til i år. Flere steder i landet er der truende lærermangel. Det skyldes efter vores vurdering, at ekstraordinært mange lærere har forladt folkeskolen.

Der er ikke tilstrækkelig tid til forberedelse, og det forringer kvaliteten af undervisningen

I en undersøgelse blandt DLF's medlemmer svarer 88 pct., at de ikke har tilstrækkelig tid til at forberede og efterbehandle undervisningen. Af dem har det for:

82 pct. betydet mindre undervisningsdifferentiering, 77 pct. anvender mere lærebogsundervisning (dvs. mindre individuelt tilrettelagt undervisning), og 69 pct. giver færre skriftlige opgaver til eleverne

¹ Egne beregninger pba. offentliggjort data og KRL

² Beregnet antal fuldtidsledige for alle medlemmer af lærernes A-kasse

Bilag 2: Henvendelse til Statsministern fra DLFs kongres

3. september 2014

Kære Helle Thorning Schmidt

Regeringen har gennemført en række reformer på uddannelsesområdet med det mål at styrke elever og studerendes udbytte af deres skolegang og uddannelse. Skal målsætningerne med reformerne nås, skal de følges op af et politisk ansvar for, at de lærere, ledere, vejledere og formidlere, der skal implementere reformerne, har mulighed for det. Det vil Danmarks Lærerforening gerne samarbejde med regeringen om. Et første nødvendigt skridt i dette samarbejde vil være, at vi får et fælles billede af situationen på de skoler og institutioner, der skal gennemføre reformerne.

Danmarks Lærerforening repræsenterer en stor del af de undervisere, vejledere, formidlere og ledere, der hver dag gør alt, hvad de kan for at sikre børn og unge en god undervisning, og som brænder for at gøre deres job så godt som muligt. På en række områder oplever vores medlemmer en manglende sammenhæng mellem de formulerede målsætninger med reformerne og deres muligheder for at kunne gennemføre målsætningerne i dagligdagen. Skal reformerne blive en succes, er det nødvendigt, at regeringen tager vurderingerne fra de fagprofessionelle alvorligt. Den aktuelle situation medfører betydelige frustrationer til skade for det engagement, der er afgørende for elevernes udbytte af undervisningen, vejledningen og de øvrige vigtige funktioner, vi varetager.

Der er derfor et markant behov for en saglig og handlingsorienteret dialog om skolernes og institutionernes muligheder for at løfte opgaven.

Vi vil i det følgende beskrive nogle af de problemstillinger, der efter vores mening skal løses, hvis vi i fællesskab skal kunne nå regeringens målsætninger med de gennemførte reformer.

Inklusion

Vi deler til fuld ambition om, at de elever, der tidligere modtog specialiserede undervisningstilbud, og som har mulighed for at trives og udvikle sig fagligt i normalklassen, skal have gavn af normalklassens fællesskab. Det er imidlertid afgørende, at såvel de inkluderede elever som de øvrige elever oplever, at der er plads til dem, og at de udfordres og bliver dygtigere. Det er afgørende for elevernes udbytte af undervisningen, men det er også afgørende for elever, forælders og læreres opbakning til folkeskolen. Vi ved, at mange forældre har fra-valgt folkeskolen, fordi de oplever, at folkeskolen ikke lykkes med inklusions-opgaven.

Loven om inklusion er 3 år gammel. Det er på høje tid, at der bliver taget hånd om en succesfuld implementering over alt i landet. Danmarks Lærerforening har foreslået en fælles landsdækkende indsats. Krumtappen i vores forslag er, at der ved inklusion af en elev skal udarbejdes en konkret plan for, hvilke tiltag, der iværksættes. Planen skal deles med forældrene, så de er trygge ved processen. Den viden, der var og er samlet på specialskolerne og i PPR,

skal i langt højere grad i spil i klasselokalet. Skal vi nå målet om, at alle elever bliver fagligt dygtigere, er der ikke blot brug for flere voksne men brug for, at specialiserede fagpersoner kommer til at spille en aktiv rolle i klasselokalet. Mange lærere oplever i øvrigt, at deres muligheder for at løse inklusionsopgaven succesfuldt er blevet klart vanskeligere som følge af, at mulighederne for at forberede og efterbehandle undervisningen er blevet markant forringet. En vellykket inklusion forudsætter en individuelt tilrettelagt undervisning.

Folkeskolereformen

Folkeskolereformen er båret af målsætningen om, at alle elever skal udfordres, så de bliver så dygtige som muligt. Det mål deler vi 100 %. Det var derfor, vi valgte vores uddannelse og arbejde. Realiteten er imidlertid, at langt, langt hovedparten af lærerne oplever, at muligheden for at nå målet er blevet markant forringet. I regeringens egen beskrivelse af god undervisning fremhæves det, at den enkelte elev udfordres fagligt i alle timer, at der løbende følges op på elevens udbytte af undervisningen, at der skabes en større sammenhæng mellem teori og praksis, at erhvervs- og kulturliv i langt højere grad inddrages i skolens undervisning mm.

Vi deler til fulde denne beskrivelse af kvalitet i undervisningen, men vi må konstatere, at det på ingen måde hænger sammen med de muligheder, lærerne har. Med 3-4 timer om ugen til at forberede 27, 28, 29 ja i mange tilfælde flere lektioner er det umuligt at levere den undervisning, regeringen beskriver. Dette misforhold bliver vi nødt til at få rettet op på, hvis folkeskolereformen skal blive en succes.

Lærer Rikke Petersen beskrev i et brev til regeringen, KL og Danmarks Lærereforening sin helt konkrete hverdag, der er præget af, at hun må gennemføre undervisning, der overhovedet ikke er forberedt. Undervisningsministeren svarer på regeringens vegne bl.a.:

”Både folkeskolereformen og arbejdstidsreglerne bidrager til at skabe nogle bedre rammer for, at skolerne kan give eleverne en undervisning, der gør alle elever dygtigere. Hvor elevernes læring er i centrum for skolernes arbejde, og hvor tilrettelæggelsen af arbejdsopgaver – herunder planlægning, gennemførelse og efterbehandling af undervisningen – er et fælles anliggende for skolens ledelse, lærere, pædagoger og øvrige medarbejdere.” Det er en helt anden virkelighed, Rikke og alle hendes kollegaer og ledelse står i.

I KL's svar til Rikke står der: ”Det er rigtigt, at lærerne i gennemsnit skal undervise to timer mere om ugen. Den endelige sammensætning af opgaverne fastlægges af ledelsen efter dialog med den enkelte lærer, ud fra en vurdering af

fag, lærerens kompetencer og erfaring, elevsammensætning mm.” For lærere og ledere er det et fatamorgana. Det sker ingen steder.

Rikke gør seriøst og professionelt opmærksom på, at hun og hendes kollegaer ikke kan levere den kvalitet i undervisningen, som eleverne har krav på, og som reformen fordrer med de rammer, der er til rådighed. Det bliver vi nødt til at tage alvorligt.

EUD-reform og vejledning

EUD-reformens målsætning om, at en større andel af de unge vælger erhvervsuddannelse, deler vi fuldt ud, men igen oplever vi, at de formulerede målsætninger står i skærende kontrast til konsekvenserne af de politiske beslutninger, der er en følge reformen. Beslutningen om at reducere vejledningsindsatsen markant gennem den såkaldte fokuserede vejledning vil med stor sandsynlighed betyde, at uafklarede unge vælger det almene gymnasium. Skal vi vende den udvikling, kan vi ikke reducere den personlige vejledning til kun at omfatte de ikke-uddannelsesparate.

I forbindelse med folkeskolereformen stiger skolernes behov for samarbejde med vejlederne på UU-centrene. Faget uddannelse og job og ønsket om et langt tættere samarbejde med erhvervslivet fordrer, at skolerne kan trække på UU-centrenes ekspertise og resurser. Heller ikke dette hænger sammen med, at der nu skæres netto langt over 100 mio.kr.

Danmarks Lærerforenings medlemmer, der underviser ved de erhvervsrettede ungdomsuddannelser oplever mange af de samme udfordringer som lærerne i folkeskolen.

Specialundervisning for voksne og unge

Mens der i de seneste år har været stor politisk fokus på EUD-reform og folkeskolereform, har den politiske interesse for det hjørne af undervisningen, der handler om specialundervisning af unge og voksne, haft meget lidt bevågenhed såvel i Folketinget som i kommunerne.

Fra dagspressen dukker der med mellemrum historier op om, at skolernes tilbud er bestemt af prisen i langt højere grad end den unges eller voksnes behov. En udvikling som vi i høj grad kan nikke genkendende til. Kommunerne køber et produkt af skolerne, og dermed bliver prisen den afgørende faktor. Mar-nedgørelsen af skolerne presser dels kvaliteten, dels medfører den en stor usikkerhed på specialskolerne/institutionerne, hvilket igen betyder, at det er vanskeligt at fastholde de specialiserede medarbejdere – til skade for den enestående ekspertise, der gennem årene var opbygget. Vi kan konstatere, at skolernes tilbud i stigende grad får præg af pasning frem for et kvalificeret undervisningstilbud.

Værdien af uddannelse vurderes i stigende grad ud fra, hvorvidt den medvirker til, at borgerne kan bidrage til at styrke samfundsøkonomien. Den specialundervisning som en række af de unge og voksne får, vil formentlig aldrig kunne ses som et plus på den samfundsøkonomiske bundlinje, men den er et afgørende plus for et værdigt liv.

Fælles billede af udfordringerne er påkrævet

Når vi i et brev til regeringen beskriver nogle af de udfordringer, medlemmerne har i deres daglige arbejde, er der tale om en alvorligt ment bekymring for kvaliteten af det livsvigtige arbejde, som vi udfører hver dag. Svarene fra undervisningsministeren og KL til Rikke Petersen er eksempler på, at regeringen og KL øjensynligt har et helt andet billede af situationen end de lærere, der hver dag står med den konkrete opgave. Derfor er der et akut behov for, at vi hurtigst muligt får et fælles retvisende billede.

Lærerne knokler alt, hvad de kan, for at give deres elever den bedste undervisning. De har brug for opbakning til deres arbejde. Det er folkeskolens fremtid og børnenes undervisning og uddannelse, der er på spil, og det er lærernes og ledernes arbejdsmiljø. De problemer, vi her har beskrevet, løses ikke ved at opstille potemkinkulisser men ved reelt at forholde sig til skolerens muligheder for at løfte opgaven.

Vi skal derfor konkret foreslå, at regeringen sammen med Danmarks Lærerforening straks iværksætter et analysearbejde med henblik på at afdække skolerens og institutionernes muligheder for at løse deres opgave. Værdien af en velfungerende skole og et velfungerende uddannelsessystem kan ikke overvurderes, og der er grund til, at de nuværende problemer mødes af hurtig fælles handling.

På vegne af Danmarks Lærerforenings kongres

Med venlig hilsen

Anders Bondo Christensen